

بررسی کیفی علل تعارض زوجین در یک مطالعه اکتشافی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۲۷ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۲۴

خلاصه

مقدمه

خانواده اولین پایه گذار شخصیت، ارزش‌ها و نگرش‌های انسان است و پیدایش آن به سبک کنونی از ویژگی‌های با ارزش بشر در مقایسه با سایر موجودات می‌باشد. هدف از پژوهش حاضر بررسی کیفی علل تعارض زوجین است.

روش کار

روش پژوهش حاضر، کیفی از نوع نظریه زمینه‌ای بود که به وسیله یک روش پژوهشی استقرایی و اکتشافی اطلاعات را جمع‌آوری می‌کند. جامعه آماری پژوهش زوجین دارای تعارض زناشویی مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر تهران در سال ۹۹-۱۴۰۰ که حداقل ۱ سال از ازدواج آنها گذشته بود. ابزار جمع‌آوری اطلاعات مصاحبه عمیق بود. در بخش کیفی با مصاحبه‌شوندگانی که به صورت هدفمند انتخاب شده مصاحبه اجرا شده و نمونه آماری پژوهش با ۱۵ زوج به اشباع رسید.

نتایج

بر اساس بررسی کیفی این پژوهش، علل تعارض زوجین در شش طبقه دسته بندی شدند: دخالت دیگران مهم (تمایز نیافتگی زوجی)، اختلالات و آسیب‌های حل نشده گذشته و فعلی، مسایل اقتصادی و مالی، مولفه‌های فردی زوجین، بحران‌ها و نقاط عطف زندگی، پناهگاه مجازی.

نتیجه گیری

بر اساس نتایج پژوهش حاضر ضروری است در کاهش تعارضات زناشویی، به نقش دخالت دیگران (تمایز نیافتگی زوجی)، اختلالات و آسیب‌های حل نشده گذشته و فعلی، مسایل اقتصادی و مالی، مولفه‌های فردی زوجین، بحران‌ها و نقاط عطف زندگی توجه صورت گیرد تا بدین صورت بتوان تعارضات زناشویی زوجین را کاهش داد.

کلمات کلیدی

پژوهش کیفی، تعارض، زوجین، علل تعارض

پی نوشت: این مطالعه فاقد تضاد منافع می‌باشد.

شیرین ربانی^۱

محمد مسعود دیاریان^{۲*}

فهیمة نامدارپور^۳

^۱ دانشجوی دکترای تخصصی مشاوره، دانشکده علوم انسانی، واحد خمینی شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی شهر، اصفهان، ایران.

^۲ گروه مشاوره، واحد خمینی شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی شهر، اصفهان، ایران.

^۳ گروه مشاوره، واحد خمینی شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی شهر، اصفهان، ایران.

Email: dayariyan@iaukhsh.ac.ir

مقدمه

نیاز به آرامش و سکون و استراحت یکی از مهم‌ترین نیازهای انسان است که خداوند متعال با آفرینش زوج و جفتی در کنار انسان، این نیاز او را برآورده کرد و برای اینکه سازوکار ارضای این نیاز قاعده مند باشد یک راه را مجاز دانست و آن نهاد خانواده است؛ (و من آیاته أن خلق لکم من أنفسکم ازواجاً التسکوناً الیها و جعل بینکم موده و رحمه ان فی ذلک لآیات لقوم یتفکرون) (روم: ۲۱) خداوند همسری در کنارتن قرار داد تا بدان وسیله، آرامش یابید. روابط خانوادگی نزدیک و حمایت کننده به مثابه نوعی ذخیره و سرمایه‌ای است که اعضاء را در رسیدن به اهداف خودشان کمک می‌کند. رابطه بین روابط خانوادگی مثبت و نزدیک مانند اعتماد، مشارکت، صمیمیت و سلامت روانی، هر چند پیچیده و برخی اوقات متغیر است، ولی به طور عمومی به عنوان یک رابطه مثبت دیده می‌شود (ریس توسکی او همکاران، ۲۰۲۰). بنابراین علی‌رغم اینکه رابطه زوجی رضایت بخش یکی از علل مهم بهداشت روانی جامعه به شمار می‌آید، عدم رضایت از زندگی زناشویی و وضعیت نامطلوب زوجین و ارضا نشدن نیازهای عاطفی و روانی آنها در بافت خانواده، می‌تواند اثرات جبران‌ناپذیری بر جای بگذارد (لی و لیو، ۲۰۲۰).

متأسفانه تحت شرایط مختلف و متفاوتی احساس رضامندی و خشنودی زوجین کاهش یافته و عملکرد مطلوب زوجی و حتی بقای ازدواج با تهدید مواجه می‌شود. از جمله مواردی که می‌تواند بر این امر اثر گذار باشد، تعارض زوجین و تمایزیافتگی است. تعارض یکی از مهم‌ترین علل اصلی مراجعه زوجین برای درمان است. هر چند بسیاری از متخصصان معتقدند وجود تعارض در روابط نزدیک و صمیمی غیر قابل اجتناب است اما اگر زوجین توانایی مدیریت

آن را نداشته باشند و میزان آن از حد طبیعی خارج شود، به دلیل هیجانی شدیدی که همراه تعارض وجود دارد، هر شخص به تعبیر و تفسیر انتخابی از رفتار دیگری دست خواهد که به نوبه خود همین موضوع باعث مشاجره مجدد و تقویت وضعیت تعارض آمیز می‌شود (کرزستوفسکی، ۲۰۲۰). در مورد تعارض دو دیدگاه متداول وجود دارد و هر کدام از جنبه‌ای به آن می‌پردازند. دیدگاه سنتی که نظریه‌ای غالب است تعارض را موجب افت و تخریب و مسب بحران می‌داند و بر پیامدهای مخرب و معایب آن تمرکز دارد؛ بنابراین جهت‌گیری این دیدگاه درمان و حل سریع تعارض می‌باشد. از طرف دیگر، دیدگاه تعاملی اختلاف ادراک و نظرات مختلف و عدم توافق در تصمیمات را موجب بهبود و رشد و رفع نقایص و عامل پویای و تحرک می‌داند (ماخانوا، مک‌نالتی، اکل، نیکنوا و مانر، ۲۰۱۸).

در راستای پژوهش حاضر و در حوزه علل تعارضات زناشویی و عوامل موثر بر آن، پژوهش‌هایی در گذشته انجام شده که مورد بررسی قرار می‌گیرد. هراتیان، جان بزرگی و آگاه هریس (۱۳۹۴) نشان دادند که بین پایبندی مذهبی و تعارض زناشویی (کاهش همکاری، افزایش واکنش هیجانی، جدا کردن امور مالی و ارتباط موثر) رابطه معنادار وجود دارد. چنانکه افراد با پایبندی مذهبی بیشتر، ازدواج را مقدس و یک مسئولیت تلقی کرده و به واسطه ایفای تعهدات زناشویی، با تعارض زناشویی کمتری رو به رو می‌شوند. جاودان، سماوی و فرشاد (۱۳۹۷) نیز در پژوهشی گزارش کردند که میزان تفاهم زوجین دارای تعارض هم به صورت مستقیم و بصورت غیرمستقیم از طریق کیفیت زندگی با رضایت زناشویی همبستگی دارد. بر این اساس پیشنهاد کردند

3. Chrzastowski

4. Makhanova, McNulty, Eckel, Nikonova, Maner

1. Ristevski, Thompson, Kingaby

2. Li, Liu

گزارش کرده که یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که همبستگی منفی معناداری بین سطوح خود متمایز سازی و تعارضات زناشویی در زوجین ارتشی وجود داشت.

در حوزه ضرورت انجام پژوهش حاضر، ابتدا تأکید بر نهاد خانواده و اهمیت کارکرد این نهاد خصوصاً برای جامعه است. چرا که جامعه سالم از خانواده‌های سالم تشکیل شده است و شرط سلامت خانواده، وجود روابط سالم و کارکرد صحیح این نهاد است. بنابراین باید راه‌هایی که می‌تواند کارکرد خانواده را بهبود بخشد، مورد شناسایی و کاربرد قرار گیرند؛ بنابراین پژوهش حاضر با بحث در مورد اهمیت خانواده و زنان و تعامل بهینه زوجین اهمیت خود را در این باره نشان می‌دهد. در یک جمع‌بندی در باب ضرورت انجام پژوهش حاضر باید اشاره کرد که تعارضات زناشویی باعث ایجاد اختلال در فرایند اجتماعی شدن، عملکرد فعال خانواده، شرکت در فعالیت‌های شغلی و اجتماعی زنان و همچنین منحرف شدن فرزندپروری صحیح می‌شود. با توجه به بررسی پیشینه پژوهش و احساس جای خالی بررسی کیفی علل تعارض زوجین و همچنین با توجه به ضرورت و اهمیت غیر قابل انکار خانواده و رابطه زوجین در سلامت فردی، خانوادگی و اجتماعی، مساله اصلی پژوهش حاضر بررسی علل تعارض زوجین بود.

روش کار

روش پژوهش حاضر، روش کیفی است، از نوع نظریه داده بنیاد، که یک روش پژوهشی استقرایی و اکتشافی است، و برای تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه با استفاده از فرآیند تحلیل محتوا، کدگذاری اولیه و جمع کردن کدهای مشابه زیر یک مقوله واحد به ایجاد مقولات اولیه منجر شد. در مراحل بعدی پژوهش این مقولات با یکدیگر مقایسه شدند و تعدادی از آنها که نزدیکی بیشتری داشتند زیر

قبل از ازدواج آموزش‌های لازم برای مشابتهای عقلانی برای زوجین اجرا شود. همچنین هوشمندی، احمدی و کیامتش (۱۳۹۹) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین زوج‌های متعارض مزدوج شده در سه دهه، از لحاظ عامل‌های عدم حمایت و مراقبت، سرخوردگی، مشکلات اقتصادی و شغلی، ساختار قدرت، عدم جذابیت، نارضایتی جنسی، مشکلات مربوط به روابط عاطفی قبلی، مشکلات شخصیتی و رفتاری و عوامل مذهبی تفاوت معنی دار وجود دارد. رحیمی (۱۳۹۹) نیز در پژوهشی با عنوان تدوین مدل زوج ماهر بر اساس تجارب زیسته زوج‌های شاغل و اثربخشی آن بر عملکرد و تعارضات زناشویی آنان نشان دادند: تحلیل تجارب زوج‌های شاغل متعارض به شناسایی ۱۵ مضمون اصلی (کشمکش مالی، تعامل نامناسب با شبکه اجتماعی، فقدان مشارکت در انجام امور خانه، ارتباط غیر مؤثر، ناتوانی در درک متقابل و ابرازگری، عدم مدیریت زمان، تعارض نقش‌ها و مسئولیت‌ها، آسیب‌پذیری شناختی، پایبندی به کلیشه‌های جنسیتی، ناتوانی در مدیریت وظایف شغلی و مسائل محیط کاری، تقابل کار و خانواده، جدال قدرت، عوامل فرافردی مخرب، آفت‌های اعتقادی- اخلاقی و زوج شاغل غیر ماهر) ختم شد. همچنین بورست^۱ (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی سیستماتیک اثرات تعارضات زناشویی: با تأکید بر جدایی، بی وفایی و سبک دلبستگی پرداخته است. او گزارش کرده است که سبک الگوی تعارضات یک مسئله بین نسلی و این رفتار از نسل‌های قبل به فرزندان می‌رسد و آنها آن را می‌آموزند. همچنین این پژوهش نشان داد که اعتماد و دوستی پایدار در سبک دلبستگی بر تعارض تأثیر می‌گذارد و اثرات منفی آن را کاهش می‌دهد. گلد^۱ (۱۹۹۹) نیز در پژوهشی به «بررسی اثر خودمتمایز سازی در تعارضات زناشویی» پرداخت و

². Glad

¹. Borst

مجموعه مقولات عام تر قرار گرفتند. هر یک از این مقولات فرعی، معرف یک بخش یا طبقه خاص از موقعیت تحقیق است. این مقولات می‌توانند در ارتباط با هم قرار بگیرند و زیر یک مقوله اصلی جمع شوند (توماس، ۲۰۰۶).

در تحقیق‌های کیفی می‌بایست روایی یافته‌های تحقیق خود را نشان دهیم بنابراین برای بررسی اعتبار و پایایی داده‌های بدست آمده در این تحقیق از روش سه سوسازی استفاده شد، به عبارتی سه سوسازی فرایند به کارگیری شیوه‌های مختلف گردآوری داده‌ها، استفاده از منابع متعدد داده‌ها، تحلیل گران یا نظریه‌ها به منظور بررسی اعتبار یافته‌ها در پژوهش‌های کیفی می‌باشد. سه سوسازی، راهبردی مناسب برای بهبود پژوهش‌های کیفی و ارزشیابی است. در این بخش که با استفاده از روش مصاحبه نیمه ساختاریافته، مصاحبه‌ها انجام شد زوجین (زن و شوهر) شرکت کردند. این نوع مصاحبه که در آن دو نفر مانند زوج شرکت می‌کنند و به سوالات باز مصاحبه کننده پاسخ می‌دهند، مصاحبه دوتایی یا مشترک نامیده می‌شود (مورگان، آتایی، کاردرد و هافمن، ۲۰۱۳). جهت تنظیم سوالات مصاحبه و برای اطمینان از روایی محتوایی آنها، ابتدا پژوهش‌های پیشین مرور، نظرات اساتید راهنما و مشاور و همچنین افراد صاحب نظر در این زمینه اخذ شده و سپس به تهیه چهارچوب کلی مصاحبه نیمه ساختار یافته اقدام شد. در این مصاحبه‌ها پژوهشگر بدون هیچ گونه تئوری یا فرض از پیش تعیین شده به مصاحبه شوندگان اجازه می‌دهد دنیای ذهنی خود را بازگو کنند. و در نهایت پس از داده‌های بدست آمده از طریق مصاحبه با زوجین از طریق فرآیند تحلیل محتوای مبتنی بر استقرا مشخص گردید که مبنا و محوریت اکثر تعارض‌های زوجین ایرانی بر سر چه مسائلی است.

جامعه آماری پژوهش حاضر تمامی زوجین دارای تعارض زناشویی مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر تهران در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ که حداقل ۱ سال از زندگی مشترک آنها گذشته، می‌باشند. حجم نمونه مورد مطالعه در پژوهش‌های کیفی کاملاً مشخص و از پیش تعیین شده نیست. در روش کیفی نمونه گیری تا زمانی که داده‌ها به حد اشباع نرسیده‌اند و محقق همچنان اطلاعات جدیدی را به دست می‌آورد ادامه دارد. با مصاحبه شوندگانی که به صورت هدفمند انتخاب شده و مراجعه کردند مصاحبه اجرا گردید و در نهایت یافته‌ها با بررسی ۱۵ زوج به اشباع رسید.

جهت انجام مصاحبه پژوهشگر ابتدا خود را معرفی کرده و به شرکت کنندگان اطمینان داده می‌شود که محتوای مطالب محرمانه می‌ماند و اصراری بر ذکر نام و نام خانوادگی آنها نیست. ابتدای مصاحبه گفتگو با مکالمات روزمره شروع شده و سعی گردید بین محقق و شرکت کننده رابطه حسنه ایجاد شود. پس از ایجاد رابطه اولیه، اول اطلاعات دموگرافیک مانند سن، تحصیلات و شغل مطرح می‌گردد. سوالات یک‌به‌یک ساده و بدون ابهام پرسیده می‌شود و هر زمان که نیاز بود با سوالات پیگیری از شرکت کنندگان درخواست می‌شود تا پاسخ‌های کلی و مبهم خود را روشن تر نمایند. در مواردی در طول مصاحبه برای تداوم رابطه حسنه و همکاری بیشتر شرکت کنندگان پاسخ‌های کوتاه مشاوره‌ای و انعکاس احساس و محتوا داده می‌شود. زمان مصاحبه بدون محدودیت و بستگی به وضعیت پاسخ دهندگان بستگی دارد. بعد از اتمام سوالات مصاحبه از شرکت کنندگان پرسیده می‌شود که آیا چیز دیگری هم وجود دارد که مایل باشند توضیح دهند یا خیر. در پایان به افراد توضیح داده می‌شود که ممکن است محقق هنگام تحلیل داده‌ها با موارد مبهمی روبرو شود

2. Morgan, Ataei, Carder, Hoffman

1. Thomas

بنابراین شماره تماس آنها دریافت شده تا بدین وسیله امکان مصاحبه‌های ثانویه در صورت لزوم فراهم شود. در نهایت از همکاری شرکت کنندگان در پاسخ‌دهی به مصاحبه صمیمانه تشکر و قدردانی به عمل آمد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها در این نظریه از سه نوع کدگذاری تشکیل شده است: کدگذاری باز، کدگذاری محوری، کدگذاری انتخابی. کدگذاری باز: فرآیندی است که در آن داده‌ها به صورت واحدهای معنادار مجزا درآیند و در شروع مطالعه از آن استفاده شد. هدف اصلی کدگذاری باز، مفهوم‌سازی و برجسته‌سازی زدن به داده‌ها می‌باشد. در مرحله‌ی تجزیه و تحلیل داده و در جستجو کدها بودن، کدگذاری باز امکان‌پذیر شد. کدگذاری محوری: در کدگذاری محوری، تکیه بر مشخص کردن یک پدیده که با نظر گرفتن شرایطی که به ایجاد آن می‌انجامد قرار داشت و آن شرایط عبارتند از زمینه‌ای که مقوله در آن واقع شده است. در این مرحله مقوله‌ها به صورت یک شبکه مرتبط به هم قرار گرفت. در ادامه کدگذاری در مرحله‌ی گزینشی یا هسته‌ای که بیشترین شمول را دارد انجام می‌شود. حذف‌های میان انواع کدگذاری غیرواقعی به نظر می‌رسد، چراکه هر کدام از آنها الزاماً در مراحل جداگانه‌ای صورت نمی‌گیرند، از این جهت که میان کدگذاری باز و محوری ارتباط نزدیکی وجود دارد. اگرچه این دو نوع کدگذاری به احتمال قوی در مراحل اولیه طرح صورت می‌گیرد، اما ممکن است در مرحله نزدیک به اتمام انجام شود، نه به این دلیل که ضمن کدگذاری انتخابی، ممکن است دریابیم که بعضی مفاهیم خوب به عمل نیامده‌اند یا به خوبی با سایر مفاهیم مجموعه‌ای هماهنگی را تشکیل نمی‌دهند. با این وصف، هر دو نوع کدگذاری باز و محوری، برای انجام کدگذاری انتخابی صورت می‌گیرد.

در پایان از آنجا که رعایت حقوق انسانی آزمودنی‌ها یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های پژوهش در علوم رفتاری و رشته‌های وابسته است، لذا در این پژوهش به منظور جانب‌داری از حقوق آزمودنی‌ها و حفظ حریم خصوصی و انسانی آنها ملاحظات زیر صورت گرفت که شامل: کسب رضایت آگاهانه از مشارکت کنندگان جهت شرکت در پژوهش، ضبط صوتی مصاحبه‌ها با رعایت بی‌نام ماندن مصاحبه‌ها و رازداری، اعلام واگذاری اختیار به آنها برای ترک پژوهش، پاسخگویی به سوالات شرکت کنندگان، ثبت محرمانه پرسشنامه‌ها و ارائه توضیح پیرامون نتایج مطالعه بود.

نتایج

مجموعاً ۱۵ زوج (داده‌ها تا ۱۵ نمونه به حد اشباع رسید) مورد مصاحبه اکتشافی نیمه ساختارمند قرار گرفتند و مصاحبه‌ها پیاده‌سازی شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. علل تعارض زوجین در جدول زیر کدگذاری شده و یافته‌های منتج از تحلیل داده‌ها ذکر گردیده است. برخی از سؤالات مصاحبه شامل:

معمولاً چه نوع تضادها و اختلاف نظرهایی بین شما و همسران وجود دارد؟ به عبارتی رابطه شما چگونه است؟

کی و کجا متوجه مشکل در رابطه تان شدید؟ برای حل تعارض‌هایتان از چه کسی معمولاً کمک می‌گیرید؟ چه کسی اولین نفر هست که متوجه تعارض‌های شما می‌شود؟

چه راهکارهایی برای حل مشکلاتتان بکار بردید؟ راهکارهایی که بکار بردید بنظر تان کارآمد بودند؟ چطور؟

کی و کجا تعارض‌های بین شما شدیدتر شد؟ در طول مصاحبه هر جا که ضرورتی احساس شد و توضیح بیشتری لازم بود از پرسش‌های تکمیلی نیز استفاده شد.

جدول ۱. کدگذاری نتایج مصاحبه با زوجین متعارض

محتوا و عبارات مهم	کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری انتخابی
پدر شوهرم گفت هر جا میرید باید شب حتما بیاید اینجا بخوابی و حق نداری جای دیگه‌ای باشی	دخالت خانواده اصلی		
توهین‌ها و تحقیرهای مادرش واقعا برام عذاب آورده و باعث میشه همسرم از چشمم بیفته	خشونت کلامی و جسمانی	خانواده‌های زوجین	
از میون همه خواهر و برادرش فقط همسر منه که دائما در اختیار خانوادشه	همجوشی با خانواده اصلی		
خیلی از شب‌ها پیش دوستاشه و همه مسافرت‌ها و برنامه هاش با اوناست.	رفیق بازی (ارتباط بیش از اندازه با دوستان)	دوستان و آشنایان	
هر قرار مداری با هم گذاشته باشیم اگر دوستش زنگک بزنه قرارمون را فراموش میکنه و با اون میره بیرون	اولویت قرار دادن رابطه دوستی		
وقتی میخوای تصمیم بگیریم برای این که لچ من را دربیاره با دخترم صحبت می‌کنه و از اون نظر می‌خواد	نادیده گیری سلسله مراتب در خانواده	فرزندان	
همسرم ی مدتی بدی‌های من را به دخترم می‌گفت و من را تحقیر می‌کرد	مثلث سازی با کودک		
خودش هم مثل مادرش شده و قرص‌های افسردگی مصرف میکنه	اضطراب و افسردگی		
همسرم خیلی شکاک هست و دو تا پرده تو خونه زده	اختلالات شخصیتی		
یکی از بزرگترین مشکلات و چالش‌ها مصرفشه. حاضره از همه چیز بزنه و بشینه پای موادش	اعتیاد	آسیب خانواده اصلی/زوجین	
پدر و مادرش هم همینطورن؛ کلا مادرش تو خونه به حساب نیامد و این پدرش که همه کاره خونه است. اونم مادر شوهرم را همه جوره تحقیر میکنه	الگوی نامناسب روابط		
از وقتی اون اتفاق افتاد (خیانت) از همه چیه این زندگیم متفرم و چون چاره دیگه‌ای ندارم موندم	خیانت	مشکلات و تعارضات حل نشده	
یکی از مسائلی که سالهاست ازش رنج می‌بریم و هیچ وقت قبول نمیکنه برای در مانش بریم مسئله جنسیه	مسائل جنسی		

دخالت دیگران مهم (نمایزناقتگی زوجی)

اختلالات و آسیب‌های حل نشده گذشته و فعلی

پرونده باز اختلافات گذشته	رفتارهایی که اوایل زندگی باهام داشت را هیچ وقت نتونستم ببخشم و همین باعث میشه نتونم همیشه حس کنم ی فاصله‌ای بینمون هست
نقشهای آورده از خانه پدری	من همیشه یه دختر احساساتی بودم و همه در خانه پدرم من را با این عنوان میشناختن و به من توجه میکردند ولی الان تو خونه، همسرم اصلا به من توجه نمیکنه و به احساساتم توجهی نمیکنه
بیکاری	مدام به هم گیر میده که چرا نشستی خونه؟ چرا دنبال کاری نمیری و ...
درآمد و مدیریت مالی	درآمدش کفاف هزینه هامون را نمیده و همیشه به من میگه تو زن زندگی نیستی! واقعا با ماهی چهار پنج تومن میشه زندگی کرد؟! با اینکه حقوق نسبت خوبی هم میگیرم اما اصلا نمیدونم چه کار می کنیم که آخر ماه همش کم میارم و دعوامون شروع میشه/
بی انضباطی مالی	وقتی بحثی پیش میاد دیگه پولی به من نمیده! سعی میکنه با این کار مجبورم کنه من برم سمتش و این باعث میشه از خودم بدم بیاد
پول به عنوان اهرم کنترل	موقع پول دادن و خرجی دادن به من همسرم خیلی خساست به خرج میده و همش میگه تو داری ازم پول میکنی
نگرش نسبت به پول	یکی از بزرگترین و ماندگارترین مسائلمون مدیریت هزینه‌های خونست. میگه خودت میری سر کار باید خودت هزینه کنی اما حقوق من واقعا اونقدر نیست!
تعارضات زوجین هر دو شاغل	هر وقت بحثی پیش میاد یا قهر میکنه یا خودش را با فیلم و کتاب سرگرم میکنه و من واقعا ناراحت میشم...
کناره گیری هنگام تعارض	خیلی کمبود عاطفی و نیاز به شنیدن ی سری چیزا داشتم
ضعف در مهارت‌های ارتباطی	هیچ وقت کارهای خوب من را نمیبینه اما اگر کوچکترین اشتباهی انجام بدم هزار بار بهم میگه
انتقاد/توهین و ...	وقتی بحشونم بالا میگیره رو من دست بلند می کنه و این کارش داغونم میکنه
خشونت فیزیکی	

ایثارگری	وقتی ی مشکلی پیش میاد همیشه من هستم که باید مشکلات را حل کنم و همسرم هیچ وقت هیچ کاری نمی کنه	
ویژگی‌های شخصیتی	خودخواهی	به تنها چیزی که فکر می کنه خودشه. هیچ وقت نشده تو تصمیم‌ها منم در نظر گرفته بشم. همیشه اون بوده که اولویت بوده
خود سرزنش‌گری	همیشه فکر میکنم ی جای کارم ایراده داره. چه تو رابطه‌م با بچه‌ها و چه تو رابطه‌م با همسر	
انتظارات بالا از ازدواج	قبل ازدواج فکر می کردم وقتی که ازدواج کنم خوشبخت‌ترین آدم دنیا میشم اما الان واقعا احساس میکنم گیر افتادم	
باورهای غیرمنطقی در مورد ازدواج و جنس مخالف	جنسیت زدگی	تو خانوادشون میگن باید به زن سخت‌گیری تا درست زندگیش را بکنه
آزادی مطلق مردان	شعار خانواده همسرمن اینه که مرد میتونه هر کاری بکنه حتی اگر متاهل باشه	
ازدواج به عنوان راه نجات	الان که فکر می کنم می‌بینم برای اینکه خودم را نجات بدم با محمد ازدواج کردم	
ترک خانه توسط فرزندان	وقتی پسر رفت دانشگاه ی شهر دیگه جر و بحث‌های ما خیلی بیشتر شد	
نحوه مواجهه با نقطه عطف زندگی	بازنشستگی	از اون لحظه‌ای که بازنشسته شد و به کارهای ریز و درشت خونه ایراد می‌گیره
تولد/ازدواج در خانواده هسته‌ای یا گسترده	وقتی برادر شوهر ازدواج کرد و من جاری دار شدم مشکلات ما هم شروع شد. هم رابطه‌مون با خانوادش خیلی بدتر شد هم با خودش	
بیماری مزمن	میتونم بگم خوشی‌های ما از وقتی خواهرش بر اثر کرونا فوت کرد تموم شد، همش مرگ خواهرشو میندازه گردن من، میگه اگه تو تولد نمیگرفتی و مهمون دعوت نمیکردی، خواهرم کرونا نمیگرفت و الان زنده بود	
نحوه مواجهه با بحران‌های زندگی	مرگ/جدایی در خانواده هسته‌ای و گسترده	بابک کلا بعد از مرگ پدرش ی آدم دیگه‌ای شد. آدمی که تحمل هیچ چیزی، حتی کوچترین و عادی‌ترین مسائل روزمره را هم نداشت..
قرنطینه خانگی	در دوران قرنطینه حاضر بودم از خانه برم بیرون کرونا بگیرم بمیرم ولی دیگه قیافه اینو با غرغر هاشو تحمل نکنم	

	هر وقت بهم محل نمیزاه و قهر میکنه منم با یکی تو فضای مجازی حرف میزنیم	مثلث سازی های مجازی		
نانه گاه مجازی	همش سرش تو گوشیشه. حتی تو مهمونیا یا وقتی دارم باهاش صحبت می کنم	وقت گذرانی زیاد در دنیای مجازی	برخورد نادرست با دنیای مجازی	
	وقتی با من بحثش میشه خودمو و همه خانوادم را تو فضای مجازی بلاک میکنه! این کارش و اینکه همه باید مشکل ما را بدونن خیلی عصبانیم میکنه	طرد کردن هیجانی مجازی زوج یا خانواده		

بحث و نتیجه گیری

برای پاسخ به سوال پژوهش و در نهایت برای رفتن به سمت انتزاع بالاتر و تمرکز بر سوال اصلی پژوهش، مقوله های عمده به دست آمده در مراحل تحلیل، مجدداً مورد تحلیل قرار گرفته و کدگذاری محوری دوباره انجام شد و براساس مدل بدست آمده می توان گفت که علل تعارض زوجین در شش طبقه دسته بندی شده اند: دخالت دیگران مهم (تمایز یافتگی زوجی)، اختلالات و آسیب های حل نشده گذشته و فعلی، مسایل اقتصادی و مالی، مولفه های فردی زوجین، بحران ها و نقاط عطف زندگی، پناهگاه مجازی. در اینجا مقوله های عمده نهایی که خروجی اصلی تجزیه و تحلیل داده ها است را با توجه به مدل نهایی تحقیق، مورد بررسی و واکاوی قرار می دهیم:

دخالت دیگران مهم (تمایز یافتگی زوجی): یکی از علل تعارض زوجین که در بررسی های کیفی تحقیق حاضر بدست آمد. دخالت دیگران مهم (تمایز یافتگی زوجی) بود که شامل مواردی چون خانواده های زوجین، دوستان و آشنایان و فرزندان می شود. مواردی چون دخالت خانواده اصلی، خشونت کلامی و جسمانی، همجوشی با خانواده اصلی، رفیق بازاری (ارتباط بیش از اندازه با دوستان)، اولویت قرار دادن رابطه دوستی، نادیده گرفتن سلسله مراتب در خانواده و در نهایت مثلث

سازی با کودک از دلایل تعارض در این مقوله بوده است. در تبیین دخالت دیگران مهم به عنوان یکی از علل تعارض زوجین می توان اینطور بیان کرد، زمانی که استقلال واحد زناشویی با حضور عضوی از خارج سیستم تهدید می شود و علاوه بر زن و شوهر به عنوان اجزای تشکیل دهنده این سیستم عناصر دیگری در مناسبات آنها حضور می یابد، گویا موجودیت و بقای این سیستم به خطر افتاده و تعادل آن بهم می خورد و نشانه های این عدم تعادل و عدم استقلال آن به زن و شوهر در تعارضات خود را نشان می دهد. نتیجه این پژوهش با پژوهش ریاحی، علیوردی نیا و بهرامی کاکاوند (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان تحلیل جامعه شناختی میزان گرایش به طلاق که به این نتیجه رسیده اند که متغیرهای دخالت دیگران در زندگی زوجین و میزان برآورده نشدن انتظارات همسران از یکدیگر دارای بیشترین تاثیر بر میزان گرایش به طلاق بوده، همسو بوده و پژوهش ناهمسو با نتیجه حاضر یافت نشده است.

اختلالات و آسیب های حل نشده گذشته و فعلی: از دیگر علل تعارض زوجین که در بررسی های تحقیق حاضر بدست آمد، اختلالات و آسیب های حل نشده گذشته و فعلی است که شامل آسیب خانواده اصلی/زوجین و مشکلات و تعارضات حل نشده است. از مواردی که جزو علل کیفی تعارض زوجین در این زمینه میشود میتواند به

اضطراب و افسردگی، اختلالات شخصیتی، اعتیاد، الگوی نامناسب روابط، خیانت، مسایل جنسی، پرونده باز اختلافات گذشته، نقش‌های آورده از خانه پدری اشاره کرد. در تبیین اختلالات و آسیب‌های حل نشده گذشته و فعلی میتوان اینطور بیان کرد که افرادی که با آسیب‌های حل نشده وارد زندگی زوجی میشوند یا بدون توجه به آسیب‌ها در رابطه هستند، درواقع پتانسیل ایجاد تعارض را در خانواده دارند. این افراد با عدم آگاهی یا انکار آسیب و نادیده گرفتن آن تصور میکنند میتوانند بدون مشکل به زندگی مشترک ادامه داده و به درمان یا حل آسیب‌ها و پرونده‌های باز گذشته نمیردازند، اما بدیهی است که این آسیب‌ها گاه و بیگاه در پی بروز کوچکترین مشکلاتی که تحریک کننده آسیب‌های رها شده باشد خودشان را نشان داده و حتی زمینه ساز تبدیل چالش‌های کوچک به دغدغه‌های بزرگ و ضعف‌های عمیق خواهند بود. نتایج همسو یا ناهمسو با پژوهش حاضر یافت نشد.

مسایل اقتصادی و مالی: مسائل اقتصادی و مالی از دیگر علل تعارض زوجین محسوب میشود. که درآمد و مدیریت مالی و نگرش نسبت به پول از جمله این موارد هستند. از مواردی که در این زمینه میشود بیان کرد، بیکاری، درآمد کم، بی انضباطی مالی، پول به عنوان اهرم کنترل، خساست/ولخرجی و تعارضات زوجین هر دو شاغل است. در تبیین مسائل اقتصادی و مالی که یکی از علل تعارض زوجین محسوب میشود، می توان اینطور بیان کرد که از آنجایی که زندگی مشترک و مسایل اقتصادی و مالی رابطه تنگاتنگی با یکدیگر دارند و رفع بسیاری از نیازهای زندگی زوجی منوط به فعالیت‌های اقتصادی و مالی

میشود، طبیعی به نظر میرسد که برخی از چالش‌های زمینه ساز تعارض زوجی ریشه در این مسایل داشته باشد. علاوه بر این با توجه به اینکه پول به علت قدرت اجرایی که در خود دارد میتواند به عنوان ابزاری برای کنترل کردن دیگران مورد استفاده قرار بگیرد و در زندگی‌های زوجین شاغل نیز نحوه مدیریت پول و هزینه کردن آن در صورتی که زوجین به تفاهم نرسیده باشند، می تواند چالش زا باشد. این نتیجه با پژوهش رحیمی، سلیمی بجستانی، فرحبخش و عسکری (۱۳۹۹) با عنوان کشمکشها و سازوکارهای مالی در زوجهای شاغل؛ یک مطالعه پدیدارشناسی، که به این نتیجه رسیده اند که مسایل مالی در سبک زندگی زوج شاغل چیزی بیش از صحبت کردن و مشاجره پیرامون پول و بودجه است و می تواند در مشکلات بین زوجین تاثیر گذار باشد، همسو بوده است و همچنین پژوهش ناهمسو با نتیجه حاضر یافت نشد.

مولفه‌های فردی زوجین: از دیگر عوامل کیفی تعارض زوجین، مولفه‌های فردی زوجین بوده است که ضعف در مهارتهای ارتباطی، ویژگی‌های شخصیتی و باورهای غیرمنطقی در مورد ازدواج و جنس مخالف از جمله این عامل است. همچنین کناره گیری هنگام تعارض، عدم ابراز کلامی احساسات و علاقه، انتقاد و توهین، خشونت فیزیکی، ایثارگری، خودخواهی، خودسرزنگری، انتظارات بالا از ازدواج، جنسیت زدگی، آزادی مطلق مردان، ازدواج به عنوان راه نجات از جمله زیرمجموعه علل تعارض است. در تبیین مولفه‌های فردی زوجین به عنوان یکی از علل تعارض زوجین می توان اینطور بیان کرد که کیفیت روابط هر فرد با دیگران هرگز جدا از ویژگی‌های شخصیتی طرفین نخواهد بود، از

آنجایی که رابطه زوجی محلی برای مبادله عواطف و احساسات طرفین است و این رابطه تحت تاثیر مهارت‌ها، نگرش‌ها و نظام باورهای افراد قرار دارد و تجربه حال خوب بستگی به بده بستان‌های عاطفی، کلامی، رفتاری و ... زوجین می‌باشد. ویژگی‌های شخصیتی به عنوان مولفه فردی زوجین باید عنوان علت تعارض زوجین در نظر گرفته شود. نتیجه این یافته با پژوهش قربانی، کاظمی، بحرینی بروجنی، قربانی و سپهری بروجنی (۱۳۹۱) در مقاله‌ای تحت عنوان مقایسه ابعاد اختلاف زناشویی در بیماران وابسته به شیشه، کراک و تریاک که به این نتیجه رسیده اند که با آموزش شیوه‌های موثر کنترل خشم، آموزش ارتباط جنسی سالم، آموزش حل تعارض و حل مساله نقش مهمی در افزایش رضایتمندی و به دنبال آن افزایش حمایت‌های خانوادگی و کاهش تعارضات و نارضایتی این روابط زناشویی ایفا خواهد کرد، همسو بوده است. همچنین پژوهش آرمان پناه، سجادیان و نادری (۱۳۹۹)، در پژوهشی تحت عنوان نقش میانجی تعارضات زناشویی در رابطه ی بین باورهای ارتباطی، اختلالات هیجانی، ارتباطات زناشویی با رضایت زناشویی زنان دارای همسر معتاد به این نتیجه رسیده اند که با کاهش اختلالات هیجانی و تاکید بر افزایش توانمندی‌های مرتبط با باورهای ارتباطی و ارتباطات زناشویی را کاهش و به دنبال آن رضایت زناشویی آنها را افزایش دهند، با نتایج پژوهش حاضر همسو بوده است.

بحران‌ها و نقاط عطف زندگی: یکی دیگر از علل تعارض زوجین بحران‌ها و نقاط عطف زندگی زوجین است که نحوه مواجهه با نقاط عطف زندگی و نحوه مواجهه با بحران‌های زندگی از موارد مهم در این زمینه محسوب میشود. ترک

خانه توسط فرزندان، بازنشستگی، تولد/ ازدواج در خانواده هسته‌ای یا گسترده، بیماری مزمن، مرگ/ جدایی در خانواده هسته‌ای و گسترده و قرنطینه خانگی از جمله نقاط عطف زندگی بشمار می‌آند. در تحلیل بحران‌ها و نحوه برخورد با آنها به عنوان یکی از علل تعارض زوجین می‌توان اینطور بیان کرد که در مسیر زندگی و در طول دوره زندگی زوجی بحران‌ها و نقاط عطفی بوجود می‌آید که تغییرات بزرگی را با خود به همراه می‌آورد. ادامه زندگی زوجی در شرایط قبل، تنها زمانی امکان پذیر خواهد بود که زوجین بتوانند برخی از قسمت‌های این رابطه را بازتعریف کرده و با شرایط جدید سازگار شوند. در حقیقت میزان انعطاف پذیری زوجین و حمایتی که آنها می‌توانند از یکدیگر داشته باشند نقش ویژه‌ای در کنار آمدن با چالش‌ها خواهد داشت، در غیر اینصورت رابطه زوجی مستعد بروز چالش‌ها و تعارض‌هایی خواهد بود که می‌تواند گریبان گیر رابطه زوجی شود. در پیشینه‌های پژوهشی، پژوهش همسو یا ناهمسو با نتیجه حاضر یافت نشد.

پناهگاه مجازی: در آخر پناهگاه مجازی و برخورد نادرست با دنیای مجازی از علل تعارض زوجین در عصر حاضر است که از آن جمله میتوان به مثلث سازی‌های مجازی، وقت گذرانی زیاد در دنیای مجازی و تکانش گری مجازی اشاره کرد. در تبیین پناهگاه مجازی به عنوان یکی از علل تعارض زوجین میتوان اینطور بیان کرد که استفاده از فضای مجازی در عصر حاضر جزو جدانشدنی زندگی مردم شده است و گاهی استفاده از فضای مجازی به یک اعتیاد تبدیل شده و رابطه افراد را در زندگی واقعی به خطر می‌اندازد. یکی از این روابط که شدیداً مورد تاثیر

قرار میگیرد، رابطه زوجین است. در واقع زوجین با مشغولیت زیاد در فضای مجازی، از کیفیت رابطه زوجی خود کاسته و در نتیجه میزان تعارض در رابطه، افزایش می‌یابد. این نتیجه با پژوهش شجاعی جشوقانی، احمدی علون آبادی، جزایری و اعتمادی (۱۳۹۷) که به واکاوی معنایی آسیب‌های برآمده از فضای مجازی در روابط بین زوجین در شهر اصفهان پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که آسیب‌های برآمده از فضای مجازی در روابط بین زوجین شامل دو بعد مشکلات درون فردی و بین فردی است و مشکلات درون فردی شامل اعتیاد اینترنتی، تغییر سبک زندگی و متزلزل شدن ارزش‌ها بوده، همسو بوده است.

همچنین پژوهش ناهمسو با نتیجه حاضر یافت نشد. در پایان باید به این نکته توجه داشت که نتایج این پژوهش را باید با احتیاط به همه زوجین تعمیم داد زیرا علت تعارضات زوجین در مناطق مختلف و با سنین و تحصیلات متفاوت، می‌تواند متغیر باشد. بنابراین پیشنهاد میشود در پژوهش‌های بعدی علل تعارض زوجین را در فرهنگ‌های مختلف و با توجه به سن و میزان تحصیلات زوجین بصورت جداگانه مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار داده و همچنین از روش کمی همراه با روش کیفی نیز استفاده شود.

منابع

- آرمان پناه، آزاده؛ سجادیان، ایلناز؛ نادری، محمدعلی. (۱۳۹۹). «نقش میانجی تعارضات زناشویی در رابطه‌ی بین باورهای ارتباطی، اختلالات هیجانی، ارتباطات زناشویی با رضایت زناشویی زنان دارای همسر معتاد». اعتیادپژوهی ۱۴(۵۵)، ۹-۲۸.
- جاودان، موسی؛ سماوی، عبدالوهاب؛ فرشاد، محمدرضا. (۱۳۹۷). «همبستگی تفاهم زوجین دارای تعارض با رضایت از زناشویی و نقش میانجی کیفیت زندگی». نشریه ارتقای سلامت، ۷(۵)، ۵۴ تا ۶۲.
- رحیمی، روح‌الله. (۱۳۹۹). تدوین و اعتباریابی مدل زوج ماهر بر اساس تجارب زیسته زوج‌های شاغل و اثربخشی آن بر عملکرد و تعارضات زناشویی آنان. پایان نامه دکتری. دانشگاه علامه طباطبائی.
- رحیمی، سلیمی بجستانی، فرحبخش و عسگری (۱۳۹۹). «کشمکشها و سازواریهای مالی در زوجهای شاغل؛ یک مطالعه پدیدارشناسی». فصلنامه علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی، ۲۰(۷۶)، ۸۶-۳۷.
- ریاحی، محمداسماعیل؛ علیوردی نیا، اکبر؛ بهرامی کاکاوند، سیاوش. (۱۳۸۶). «تحلیل جامعه‌شناختی میزان گرایش به طلاق». مجله پژوهش زنان، ۵(۳)، ۱۰۹-۱۴۰.
- شجاعی جشوقانی، ریحانه؛ احمدی علون آبادی، سیداحمد؛ جزایری، رضوان السادات و اعتمادی، عذرا. (۱۳۹۷). «واکاوی معنایی آسیب‌های برآمده از فضای مجازی در روابط بین زوجین در شهر اصفهان». نشریه دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، ۱۹(۳)، ۷۷-۶۱.
- قربانی، مریم؛ کاظمی، حمید؛ بحرینی بروجنی، مجید؛ قربانی، طاهره و سپهری بروجنی، کبری. (۱۳۹۱). «مقایسه ابعاد اختلاف زناشویی در بیماران وابسته به شیشه، کراک و تریاک». مجله دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد، ۱۴(۳)، ۱۹-۱۲.
- هراتیان، عباس علی؛ جان بزرگی، مسعود؛ آگاه هریس، مژگان و ساری مطلق، نیره. (۱۳۹۶). «مقایسه روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه، باورهای غیرمنطقی، تعارض زناشویی و پایبندی مذهبی زنان و مردان متأهل. پژوهش‌نامه اسلامی زنان و خانواده، ۵(۱)، ۱۰۶-۸۹.
- هوشمند، رودابه؛ احمدی، خدابخش؛ کیامنش، علیرضا. (۱۳۹۹). «مقایسه علل تعارضات زناشویی در سه دهه اخیر». نشریه سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت. نشریه سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت، ۴(۲)، ۷۲ تا ۸۱.
- Borst, J.B. (2015). Asystematic Review of the Effects of Family conflict: Focusing on divorce, Infidelity, and Attachment Style.
- Chrzastowski, S. (2020). Couple conflicts from an attachment Narrative therapy perspective. *Psychoterapia*, 3(194), 31-44.

- Glad, G.E. (1999). The effect of self-differentiation on marital conflict. *American journal of pastoral counseling*, 2(4), 65-76.
- Li, X., Liu, Q. (2020). Parent–grandparent coparenting relationship, marital conflict and parent–child relationship in Chinese parent–grandparent coparenting families. *Children and Youth Services Review*, 109, 104-110.
- Makhanova, A., McNulty, J.K., Eckel, L.A., Nikonova, J., Maner, J.K.(2018). *Sex differences in testosterone reactivity during marital conflict. Hormones and Behavior*, 105, 22-27.
- Morgan, D.L., Ataie, J., Carder, P., & Hoffman, K. (2013). Introducing dyadic interviews as a method for collecting qualitative data. *Qualitative health research*, 23(9), 1276-1284.
- Rios, J.M. (2020). Bonhoeffer and Bowen Theory: A Theological Anthropology of the Collective-Person and its Implications for Spiritual Formation. *Journal of Spiritual Formation and Soul Care*, 13(2), 176-192.
- Thomas, D.R. (2006). A general inductive approach for analyzing qualitative evaluation data. *American Journal of Evaluation*, 27(2), 237-246.

*Original Article***Qualitative investigation of the causes of conflict between couples in an exploratory study**

Received: 18/09/2022 - Accepted: 13/02/2023

Shirin Rabbani¹
 Mohammad Masuod Dayariyan^{2*}
 Fahimeh Namdarpour³

¹PhD student in Counseling, Faculty of Humanities, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr, Isfahan, Iran

² Department of Counseling, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr, Isfahan, Iran

³Department of Counseling, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr, Isfahan, Iran

Email: dayariyan@iaukhsh.ac.ir

Abstract**Introduction**

The family is the first founder of human personality, values and attitudes, and its emergence in the current style is one of the valuable characteristics of human beings compared to other creatures. The purpose of this research is to qualitatively investigate the causes of conflict between couples.

Material and Method

The method of the current research is a qualitative method of the grounded theory type, which collects information through an inductive and exploratory research method. The statistical population of the research is all couples with marital conflict referring to counseling centers in Tehran in 1400-1999, who at least 1 year has passed since their marriage. The data collection tool was an in-depth interview. In the qualitative part, interviews were conducted with the interviewees who were selected purposefully and the statistical sample of the research reached saturation with 15 couples.

Results

Based on the qualitative analysis of this research, the causes of conflict between couples are categorized into six categories: the interference of significant others (spousal discrimination), past and present unresolved disorders and injuries, economic and financial issues, individual components of couples, crises and Milestones of life, virtual shelter.

Conclusion

Based on this, it is necessary to pay attention to the role of other people's interference (differentiation of marital incompatibility), past and present unresolved disorders and injuries, economic and financial issues, individual components of couples, crises and milestones in life in order to reduce marital conflicts. It reduced the marital conflicts of couples.

Key words

qualitative research, conflict, couples, causes of conflict

Acknowledgement: There is no conflict of interest